

Ett tragiskt öde på Bästhultsskogen i Drängsered

Denna tragiska historia ägde rum på mitten och slutet av 1800-talet på torpet Vråen under Bästhult. Torpare på Vråen var då Mårten Olofsson född 1807 i Krogsered och hans hustru Nilla Svendsdotter, född år 1816. De gifte sig år 1834. Makarna fick 10 barn. Några av sönerna blev kvar i trakten på andra torp, en blev hemmansägare på Nedra Glöshult,. Tre av barnen dog unga. En av döttrarna hette Olena Beata, född 1835 en annan hette Severina, född 1852. Man kan ana att denna familj levde under mycket knappa förhållanden.

Historien handlar om dottern Olena Beata. En kväll skulle hon hämta hem djuren från skogen. Man tror att hon då var ungefär 12 år gammal. I Övra Böke-skogen överraskades hon av ett häftigt åskväder och gick vilse. Hon lär ha varit vill i flera dygn innan man hittade henne. Hon var då kraftigt chockad och uppträdde mycket förvirrat. Detta tillstånd höll i sig och yttrade sig så att hon hela tiden ville rymma från torpet. Uppenbarligen var hon mycket svårhanterlig. Förr hade man vare sig råd eller kunskap att behandla ett sådant sinnessillstånd. Dessutom skämdes man för att ha en galen person i familjen. Sådana människor gömdes ofta undan. Det var just vad som skedde i detta fall.

I en skogsbacke bredvid grävde fadern tillsammans med 3 andra karlar en 6 meter lång gång, som avslutades med en grotta. Taket i grottan är en stor stenhäll. Takhöjden är ca 1,2 m och utrymmet ca 1,5 m i fyrkant. Gången är 1 m bred och 1 m hög. Gången stensattes precis som en gammaldags jordkällare. Stensättningen är mycket välgjord. Öppningen stängdes av en trädörr. Utanför denna dörr fanns en liten farstu med ytterligare en dörr. Några rester av dörrarna och farstun, förutom grundstenarna, finns ej kvar. Grottan och gången finns emellertid.

I denna grotta satte man in Olena Beata. Mycket tyder på att man i många år dessförinnan haft henne inne i torpet, men att det med tiden blivit mycket besvärligt, varför man tog till denna drastiska åtgärd. Hon var i 30-årsåldern, då hon kom in i grottan. Huruvida hon kedjades fast, vet man inte. Några rester av märlor eller dubbar fastsatta i stenarna därinne finns inte. Inne i grottan hade hon en halmbädd att sitta på. Hon fick mat som en hund och på vintern satte man in järnrytor med glödande kol, så att hon något så när kunde hålla värmen. Enligt hörsägen satt hon här i 16 långa, mörka och fuktiga år.

Då hände det sig att Bengt Olsson, en av bönderna i Bästhult och lantmätare Emil Angel, vid laga skiftet 1882-1884, hade ärende vid torpet Vråen. Komna till grottan pekade Bengt Olsson på grottan och sade till Emil Angel: "Härinne sitter ett fruntimmer och hon har suttit där i 16 år." Lantmätare Angel gick då fram till grottan och öppnade de bägge dörrarna och tittade in. Därinne satt mycket riktigt en kvinna ihopkrupen på en halmbädd. Hon var smutsig med långt stripigt hår och med decimeterlånga naglar. Hon såg ut som ett djur och den krökta ryggen gjorde att kroppsformen var som ett knyte.

Angel gick då in till föräldrarna Mårten och Nilla och sade att de omedelbart skulle ta in henne i bostaden, annars skulle det inte gå dem väl. Så skedde också och Olena Beata kom återigen in i torpet.

Vad hände henne sedan? Enligt församlingsboken bodde hon kvar på torpet Vråen hos sina föräldrar fram 1886, då familjen flyttade till det närbelägna torpet Åkroken. Under denna flytt såg Ivar Anderssons far henne, då hon ihopkrupen satt på en gammaldags mjölkkärra.

1894 flyttade Mårten, Nilla och Olena Beata till dottern och systemern Severina, som var torpare på torpet Lilla Böket under Kammarbo.

1898 flyttade Severina och Olena Beata till torpet Lilla Björkön under Elmed, där de skrevs som inhysheshjon. Samma år flyttade föräldrarna till sin son Bengt i Nedra Glöshult, där de slutade sina dagar. Nilla dog år 1900 och Mårten 1902.

1902 flyttade Severina och Olena Beata återigen. Denna gång till torpet Grytebruket under St. Glöshult.

Enligt församlingsboken, som har sina uppgifter från husförhörslängderna, finns inget anmärkningsvärt att notera om henne mellan år 1835 och 1851.

Men så plötsligt 1851 står hon som ofärdig, vilket hon beskrivs som fram till 1871.

Eftersom intervallet mellan husförhören verkar ha varit ca 5 år måste det ha hänt henne något mellan 1846 och 1851. 1846 var Olena Beata 11 år gammal.

Från 1872 till 1896 noterades Olena Beata som sinnessjuk eller svagsint.

Från 1896 skrevs hon som idiot i församlingsbokens anmärkningskolumn.

Ivar Andersson i Glöshult, som träffat henne i Grytebruket, då han var 7 år, berättade att han blev rädd för henne. ”Hon såg hemsk ut”. Hon hade långt svart hår och var likblek. Hon var som ett knyte. Systemern Severina lugnade honom och sade: ”Ivar var inte rädd, hon är inte farlig”. Han berättade vidare att hon var folkskygg. Olena Beata hade i torpet en väggfast säng med förhängen. Dit sprang hon och gömde sig när det kom folk.

Olena Beata dog 15.2 år 1909 på torpet Grytebruket. Hon blev 73,5 år gammal.

Nedtecknat den 16 febr. 2009 av John Montan, Kronoslätt, Torup.

Källor: Tavlan vid grottan,

Tredje hembygdsboken ”Drängsereds torp och stugor” av Artur Johansson i Älmö, Kyrk- och församlingsböcker, husförhörslängder för Drängsered socken,

Ivar Anderssons berättelse om Olena Beatas öde berättad för Gun och Per Persson i Torup och för Bernt Andersson Getinge. Ivar Anderssons berättelse finns inspelad på band.

Ivar Andersson i Glöshult f. 1898 d. 1987, berättar på bandet att det mesta av berättelsen har hans far talat om för honom. Fadern som var född i Alabo, Torup på 1850-talet ägde på denna tid en av gårdarna i Bästhult.